

Št. dok. 63
Ljubljana, 4.3.2022

MDDSZ

Direktorat za invalide

Štukljeva cesta 44

1000 Ljubljana

Poročilo o uresničevanju ciljev Akcijskega programa za invalide 2014-2021 za leto 2021, sklic na št. 141-3/2022/1

Zveza društev upokojencev Slovenije (ZDUS) pri uresničevanju ciljev Akcijskega programa za invalide 2014-2021 zasleduje tudi Resolucijo o nacionalnem programu socialnega varstva, Strategijo dolgožive družbe, zaveze iz MIPAA ter drugih dokumentov, ki zadevajo obravnavano področje starejših, staranja in invalidov.

Naša prizadevanja so usmerjena zlasti v spreminjanje zakonodaje, aktivnosti vključevanja invalidov in izvajanje programa Starejši za starejše, v katerem se posebna pozornost namenja starejšim invalidom, da čim dlje ohranijo svojo samostojnost in polno vključenost na vseh področjih življenja.

ZDUS, pokrajinske zveze društev upokojencev in društva upokojencev izvajamo programe, projekte in dejavnosti, ki omogočajo vključevanje starejših invalidov z namenom bolj vključujočega in kakovostnega življenja.

Cilj 1, ukrep 1, 4, 5

Ozaveščanje in informiranje

Stremimo k ozaveščanju svojega članstva in dosegljive širše javnosti o dojemanju invalidov kot enakovrednih in enakopravnih članov družbe. Slednje se odraža tudi skozi vključevanje starejših invalidov v vse dejavnosti – od delavnic, izletov, rekreativni, športnih in kulturnih dejavnosti in drugo. Ozaveščenost se dviguje tudi s sodelovanjem z društvi invalidov in vključevanja članov v dejavnosti. Svoja prizadevanja za izboljšanje položaja invalidov usmerjamo tudi v zagovorniške akcije in v aktivnosti vezane za uresničevanje in zaščito pravic starejših invalidov – tako v domačem okolju, kot tudi v mednarodnem.

Primeri informiranja in ozaveščanja:

KULTURA

ZDUSPLUS

Rokodelska razstava v Mislinji

Oktober je mesec, ki prične barvati naravo v pisano ognjene barve. Z njim prihaja hladnejši čas, ki nas vedno bolj vabi v tople izbe. Takrat naše babice sežejo v svoje omare, na police, kjer hranijo svoje bisere izdelane z veliko ljubeznijo in srčnostjo. Vsak izdelek je zgodba zase in je edinstven.

Gotovo je to tudi čas, da te zaklade pokažejo in razstavijo. V Koroški pokrajinski zvezi društev upokojencev smo razstavnici dan pripravili v Mislinji. Z velikim navdušenjem, skrbnostjo in ljubeznijo so članice kar devetih društev pripravile svoj razstavnici prostor. Pridružili sta se jim tudi članici sosednje Šaleške pokrajinske zveze društev upokojencev. Povabilu se je odzvala tudi članica Klekjaric Društva invalidov Mislinja. Za pogostitev in topel napitek pa so poskrbele članice krožka zeliščaric iz DU Mislinja.

Sočasno je društvo upokojencev Mislinja pripravilo tudi stojnico »Ostanimo odgovorni - cepimo se«, in sicer z namenom ozaveščanja in nagovarjanja občanov k cepljenju proti Covid-19. Zelo dobro je bila obi-

Marjive rokodelke s svojimi izdelki

skana tudi stojnica Sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, kjer so skupaj z vodjem policijskega okolja občine Mislinja predstavili novosti v cestnoprometnih predpisih s poudarkom pravilne vožnje z električnimi kolesi in skiroji. Koroška pokrajinska zveza in društvo upokojencev Mislinja se zahvaljuje županu občine Mislinja Bojanu Borovniku za podporo in brezplačno uporabo prostorov v času prireditve. Že večletno sodelovanje članov DU

Mislinja in članov SPV Mislinja zagotovo prispeva k večji varnosti v prometu! Razstava ročnih del je obogatila znanje udeleženk, ki vabijo k sodelovanju tudi nove in mlajše člane in članice. Obljublajo, da bodo po umiritvi Covid epidemije zopet obiskale šole in svoje znanje prenašale na najmlajše rodove. Ob zaključku razstave smo se razveselili povabila, da se naslednje leto srečamo v Mežici.

Besedilo in foto Konrad Tržan

Vir: Revija ZDUS Plus, št. 12/2021, https://zduz-zveza.si/wp-content/uploads/2021/12/ZDUSplus_dec_12_2021.pdf

Lahkotno branje

V sklopu Sveta invalidov Občine Hrastnik se je v letošnjem letu pričel projekt »Lahko branje«. Bistvo lahkega branja je, da se omogoči vsem ljudem pravica do informacij. Lahko branje rečemo tistim besedilom, ki jih lažje beremo in razumemo. Lahko branje so besedila, zapisi, ilustracije, avdio zapisi, video zapisi. Namerjano je osebam, ki težje berejo, ker ne vsebuje težko razumljivih besed, velik poudarek je na spremljajočih slikah, kratkih stavkih in velikosti črk. Pri pisanju lahkega branja je treba upoštevati oblikovne in jezikovne prilagoditve. Izredno pomembno je, da pri pisanju lahkega branja sodeluje tudi ciljna skupina uporabnikov, ki so v

vlogi testnih bralcev. V Hrastniku smo predstavitev lahkega branja za starejše prevzele prostovoljke programa Starejši za starejše. Pomen lahkega branja in predstavitev knjig bomo opravljale ob družinjah z našimi uporabniki, vsak drugi tork v mesecu pa smo že pričele z bralnimi uricami v domu starejših Hrastnik. V okviru bralnih uric se stkejo tudi lepe prijateljske vezi, obujajo spomini in obnavljajo knjige, ki ostanejo v spominu. Mislim, da bomo s tem pristopom marsikateremu starejšemu omogočile ponovno branje zanimivih knjig in s tem polepsšale dan.

Besedilo in foto, Jerica Laznik

17

Vir: Revija ZDUS Plus, št. 8-9/2021, https://zduz-zveza.si/wp-content/uploads/2021/09/ZDUSplus_08-09_2021.pdf

Državni preventivni mehanizmi

Namestnik varuha človekovih pravic, Ivan Šelih, je sredi junija obiskal vodstvo ZDUS s številno delegacijo za nadaljevanje razprave o programu Državnih preventivnih mehanizmov. Koordinatorica programa pri VČP, prof. Vida Bogataj, je v pozdravnem nagovoru predlagala neformalno in prosto razpravo po vnaprej predvidenih vsebinah, predsednik ZDUS Janez Sušnik pa je predstavil aktivnosti ZDUS, pomembne za izboljšanje položaja starejših.

Ivan Šelih, namestnik varuha se je zahvalil za dosedanje sodelovanje ter dejal, da se ga veseli tudi v prihodnje, saj je drugo leto pričakovati podaljšanje sodelovanja z aneksom k pogodbi. Državni preventivni mehanizmi (DPM) pri Varuhu predstavljajo priznan model v evropskem merilu in predstavnike ZDUS štejejo za strokovnjake na področju dela, zlasti, kadar gre za vprašanja starejših. Omenil je še sodelovanje na matični komisiji za človekove pravice v DS RS in prošil za sodelovanje v razpravah v prihodnje.

Marija Krušič je dejala, da je potrebno opažanja zapisati, saj se pojavlja veliko težav, sploh med epidemijo. Izmed obiskov domov za starejše je izpostavila dom v Rogiški Slatini, kjer imajo urejen oddelek za demenčne z vzpostavljeno infrastrukturo.

Vida Bogataj je k besedi povabila Rožco Šonc, operativno vodjo programa Starejši

za starejše in ji čestitala za državno priznanje na področju prostovoljstva za leto 2020.

Rožca Šonc je dejala, da to priznanje sprejema kot priznanje vsem 3.500 prostovoljcem programa, saj programa ne bi bilo mogoče izvajati brez njih. Z novim, prilagojenim načinom organiziranja dela so pridobili 200 novih uporabnikov, ki so potrebovali pomoč.

Jožica Puhar je v zaključnem delu povzela delo na Zeleni knjigi o staranju, ki predstavlja dragocen material. Ugotovljeno je bilo, da je potrebno v Evropi več narediti za starejše. Pripravila je povzetek gradiva in predstavila naše ugotovitve po sklopih (izobraževanje, aktivno staranje, potrebe starejših ljudi). Dejala je še, da se tudi Age Platform letos loteva te problematike. Cilj je, da bi Evrop-

Državni preventivni mehanizmi (DPM) pri Varuhu predstavljajo priznan model v evropskem merilu in predstavnike ZDUS štejejo za strokovnjake na področju dela, zlasti, kadar gre za vprašanja starejših.

Slavica Frelih je opozorila, da se na terenu opaža drago 24-urno varovanje starejših, ki poteka brez vsakršnega nadzora pristojnih inštitucij. Predstavila je tudi problem invalidne osebe, ki je brez pomoči in ima neprimerno bivalne razmere (pojav glodavcev). Tudi tu so inštitucije popolnoma zatajile.

Ivan Šelih je predlagal, naj se na Varuha naslovi obvestilo o izpostavljeni problematiki in bodo po svoji pristojnosti opravili nadzor.

Vera Pečnik se je odzvala na povedano in dodala, da ZDUS opravi veliko dela namesto državnih inštitucij. Opozorila pa je tudi na neenskopravnost pri finančnem ovrednotenju kovinskih bolnikov/oskrbovancev.

ska Komisija dala enotne standarde za oskrbo na domu in v domovih za starejše.

Vida Bogataj se je vsem zahvalila za razpravo, glede Zelene knjige o staranju pa izrazila bojazen, da bo vse skupaj ostalo na deklarativni ravni. Kot pomemben člen je izpostavila tudi informiranje o pripravah na upokojitev, namestnik Varuha g. Šelih pa je dodal, da bo problematika staranja prebivalstva morala postati glavna tematika EU. Vera Pečnik je Jožico Puhar prosila še za informacijo glede Akcijskega načrta dolgožive družbe, na kar je slednja povedala, da so potekali sestanki delovne skupine in usklajevanja z resorji, pripombe so dali tudi delodajalci in sindikati – od tu naprej pa se ni zgodilo nič.

Toni Kržan, foto ZDUS

Poročilo o razgovoru pri Varuhu človekovih pravic

Varuh organizira serijo razgovorov s predstavniki organizacij civilne družbe. Ob dnevu medgeneracijske solidarnosti se je pogovoril s predstavniki starejših – ZDUS in vodstvi študentskih organizacij ter mladinske organizacije.

V začetku maja smo se sestanka v prostorih Varuha udeležili: predstavniki Študentske organizacije Slovenije, Študentske organizacije primorske univerze, Mladinskega sveta Slovenije, Kluba Študentov Kranj in ZDUS. Tema razgovora je bila problematika medgeneracijskega sodelovanja s posebnim ozrom na težave v času epidemije in možnimi posledicami. Ker je dal varuh besedo najprej meni, sem obrazložila način sodelovanja s študentskimi in mladinsko organizacijo, predstavila MEKOS in njegov program, skupne točke in vprašanja obojestranskega interesa, ki jih v obliki pobud za potrebne spremembe in rešitve nastavljamo odločevalcem z medsebojno podporo v zahtevah in predlogih. Ugotovila sem, da smo tudi mi starejši občutili ekonomsko in osebno

stisko mladih, nezadovoljstvo s svojim položajem. S predolgo spremenjenim načinom študija, z vsemi vrstami omejitv, saj se stiska ene generacije prenaša na druge in povečuje stiske vseh. Pohvalila sem mlade prostovoljce v času najstrožjih omejitvenih ukrepov in njihovo pomoč starejšim osebam, ki se je v številnih okoljih kombinirala z našimi prostovoljci v programu SzS. Med posebnimi nalogami ZDUS sem omenila zagovarjanje pravic starejših, ki v mnogih primerih sploh ne prepoznajo kršenja svojih pravic in diskriminacije. Vsaka od organizacij mladih je razložila, s kakšnimi težavami so se srečevali v času covid ukrepov. Poudarili so, da so najbolj spregledana družbena skupina kar zadeva pomoč vlade, da je znesek pomoči predstavljal le simbolično pomoč, da pogrešajo možnost dela, s katerim se jih mnogo preživlja v času študija, da je nevdržno ne-funkcioniranje študentskih domov, zaradi česar so bili mnogi potisnjeni v krog svoje izvorne družine, kjer ni pogojev za študij, da si želijo normalnega študija. Ko epidemija še ni presežena, pa

se že spopadajo s posledicami izolacije in nenormalnih razmer za svoje bivanje in študij v smislu psihosocialnih motenj in novih stisk. Začenjajo s psihosocialnim svetovanjem kolegom, imajo pa tudi pravna svetovanja.

Dotaknili smo se aktualne zakonodaje v nastajanju, interventnih zakonov za pomoč ob epidemiji in Zakona o dolgotrajni oskrbi, ki lahko zadeva tudi mlajše osebe ali predstavnike vseh generacij, na primer po poškodbah z dolgotrajnimi posledicami, v primeru invalidnosti ... Kar zadeva ta zakon, varuh misli, da je slab, da nima uravnoteženih rešitev za socialni in zdravstveni del oskrbe, da ima številne pomanjkljivosti, da ne bo pokrtil potreb starejših ljudi in da je bolje, če tak kot je zdaj, sploh ni sprejet. Na to je pred časom opozoril tudi predlagatelj.

Varuh je na koncu vse prisotne pozval, da mu posredujejo informacije v primerih, ki potrebujejo njegovo posredovanje, saj gre lahko v akcijo na osnovi konkretnih pobud.

Jožica Puhar, podpredsednica

Vera Pečnik, Peter Svetina, Janez Sušnik in Jožica Puhar

strategije EU za enakost starosti, bo AGE prednostno zagovarjal: sprejetje zakona EU o starostni diskriminaciji; nadaljevanje Zelene knjige o staranju, v idealnem primeru v obliki bele knjige o staranju; na novo premisliti model dolgotrajne oskrbe, ki bo omogočal dostop do zdravstvene in kakovostne oskrbe; ustrezne pokojnine in minimalno varnostno mrežo, ki omogočata dostojno življenje in socialno vključenost; spremljanje izvajanja direktive EU o enakosti pri zaposlovanju in uporaba izkušenj iz Covid-19, kar zadeva ne-uresničevanje človekovih pravic dostojanstva starejših.

Stalne naloge bodo: vključevanje enakosti spolov v politiko EU, vključevanje perspektiv starejših v strategije enakosti EU; zagotovitev pravičnega izvajanja pobud EU o dostopnosti - evropski zakon o dostopnosti; spremljanje pobude EU za zagotovitev vključujoče digitalizacije na podlagi sklepov Sveta EU o človekovih pravicah; spremljanje načrta za oživitve in odpornost po COVID-19 - njegovega instrumenta „Naslednja generacija EU“ - paket ukrepov in večletnega finančnega okvira 2021-2027. Prizadeval si bo tudi za aktivno razpravo v okviru Konference o prihodnosti Evrope - spodbude za socialno, državljansko in politično udeležbo starejših kot imetnikov enakih pravic ter vplival na agendo EU za srebnost gospodarstvo.

Na širši mednarodni ravni

Da bi dosegel bistven napredek v smeri Konvencije ZN (Združeni narodi - OZN) o pravicah starejših, bo AGE zagovarjal doseganje kritične mase med državami članicami EU za podporo konvenciji ter pridobitev ustrezne podpore glavnih institucij EU za pospeševanje in izdelavo predlagane konvencije. Stalno bo prispeval k odprti delovni skupini ZN za staranje; izkoristil uresničevanje Konvencije ZN o pravicah invalidov za rešitve v dokumentu za starejše; prispeval k desetletju zdravega staranja ZN 2021-2030; sodeloval v Svetovni mreži starosti prijaznih mest in skupnosti Svetovne zdravstvene organizacije; prispeval k evropskemu programu 2020-2025 in sodeloval v procesih UNECE (Ekonomski komisija ZN za Evropo) pri spremljanju uresničevanja Madridskega mednarodnega akcijskega načrta za staranje (MIPAA). Prizadeval si bo prispevati k ključnim procesom Sveta Evrope (Revidirana Evropska socialna listina. Priporočilo o spodbujanju človekovih pravic starejših) in spremljal agendo trajnostnega razvoja ZN do leta 2030. Še

naprej bo izvajal projekte zaradi njihove dodane vrednosti pri informiranju in vplivanju na politično delo. Cilj je uveljaviti videnje starejših, kar zadeva staranje in izboljšanje kakovosti življenja starejših ljudi.

Notranji cilji

V notranjih odnosih bo uveljavil glas starejših v vsej njihovi raznolikosti. Bo reprezentativna mreža v celotni EU, vplival na politiko in predlagal nove rešitve, ki temeljijo na lokalnih razmerah in sodelovanju. Olajšal bo mreženje in učne platforme, kjer se odražajo, delijo in uporabljajo raznolikosti, ideje in izkušnje članov ter pomagal članicam izboljšati svojo podobo v odnosu do nacionalnih oblikovalcev politik. Prizadeval si bo za ustrezne in vzdržne finančne in človeške vire. Prednost bo dal diverzifikaciji lastnih in zunanjih finančnih virov, ob uporabi sredstev EU - novega programa „Državljeni, enakost, pravice in vrednote“. Zmanjšal bo pritisk na članice za del obveznosti, ki se morajo pokrivati ob operativni subvenciji EK (Evropska komisija), s povečanjem baze članstva, iskanjem novih donatorjev in razvojem sodelovanja s fundacijami ali drugimi zunanjimi partnerji, ki bodo finančno podpirali zagovorniške akcije. Da bi članice močnejše občutile solastništvo omrežja, bo AGE redno obveščal o razvoju EU in mednarodnih politikah glede staranja (s tem bo podkrepil in spodbujal njihovo lastno delo in povečal njihovo prepoznavnost na nacionalni ravni). Pogosteje bo zbiral informacije o posebnih situacijah na ravni držav po Evropi in s tem povečal sposobnost članic, za zagovarjanje vizije družb za vse starosti; ustvaril multiplikacijski učinek in nadgradil znanje in spretnosti članov. Razvil bo in dal članicam na voljo zbirko podatkov o dobrih praksah staranja ter spodbujal močnejšo interakcijo in mreženje med člani s povečanjem možnosti za izmenjavo izkušenj in idej.

KDO - Kadrovski in finančni viri

Kadrovski viri so članice, ki preko statutarnih organov in delovnih skupin AGE prispevajo svoje sposobnosti in znanje o položaju starejših in nacionalnih politikah v svojih državah.

Sekretariat AGE je odgovoren za vsakodnevno upravno vodenje združenja, za izvajanje delovnih programov in drugih obveznosti in za povezavo z vsemi stranmi vključenimi v to tematiko. Zagotavlja redne stike z zunanjimi deležniki, z institucijami EU ter se povezuje s projektni-

mi partnerji. Namen finančne strategije je polskati dolgoročnejšo finančno podporo po letu 2021. Finančna sredstva AGE za delo 2022-2025 so lastni dohodki (notranji in zunanji) in sredstva EU. Viri lastnih notranjih dohodkov izhajajo iz članarin, prispevkov članov ali drugih izjemnih notranjih dohodkov. Viri zunanjih lastnih dohodkov, trajni ali časovno omejeni, izvirajo od tretjih oseb, kot so donatorji, podjetja ali institucije. Sredstva EU se realizirajo v obliki subvencij (letne dotacije za poslovanje) in financiranja projektov.

KAKO - Delovne metode in partnerstva

Strategija opisuje organizacijsko strukturo AGE in njene organe. Posebej naglašata delovne skupine. Te so pomembni instrumenti za oblikovanje predlogov in podlag političnega dela, saj omogočajo uporabo raznolikih strokovnega znanja in izkušenj članov in bolje odražajo položaj in skrb za starejših v EU.

Komunikacijska strategija je posebna priloga Strategiji AGE 2022-2025. Njeni cilji in poudarki: zagotoviti, da se perspektive starejših vključijo v javne razprave; krepitve prepoznavnosti in učinka našega zagovorniškega dela; izmenjava informacij o politikah staranja med našimi člani in drugimi ciljnim skupinam. Strategija gradi na notranjih in zunanjih komunikacijah. Notranje poudarjajo obveščanje članstva od zgoraj navzdol, od spodaj navzgor in vodoravno - med članicami. Zunanje komunikacije pa se usmerjajo na določene ciljne skupine in vplivanje na politične procese.

Zainteresirane strani sodelovanja so mednarodne institucije, javni organi, akademski svet, mediji, zasebni sektor in civilna družba. Dejavnosti teh neposredno in posredno vplivajo na oblikovanje politike o staranju in starejših.

Sodelovanje z mediji in uporaba različnih oblik komunikacije in omrežij se bo še naprej razvijalo, da bo doseglo širši krog zainteresiranih strani in javnosti.

Spremljanje in vrednotenje opravljenega dela se bo izvajalo letno, na podlagi notranjega pregleda in zunanjega vrednotenja, kar bo po potrebi privedlo do ponovne ocene ciljev in orodij.

Ocenjevanje rezultatov bo trajalo najmanj tri leta. Zunanja vrednotenja, opravljena vsako leto, bodo uporabljena kot kazalniki za dolgoročno oceno učinkov.

Jožica Puhar, podpredsednica, članica ožje delovne skupine AGE za pripravo Strategiji

So naše aktivnosti učinkovite?

ZDUS je imela za minulo leto precej zastavljenih ciljev, ki naj bi sledili vsebini našega **Memoranduma 2018**, saj je ta dokument temeljni usmerjevalec dela ene največjih humanitarnih nevladnih organizacij v državi. Da bi ta dokument podkrepili, smo izdali še pojasnilo o dejanskem stanju dejavnosti v brošuri z naslovom **Organizirane oblike zagotavljanja kakovostne starosti**, vendar pa ugotavljam, da ne en ne drug nista našla v javnosti na pričakovani odziv. V Memorandum 2018 smo podrobno zapisali vse pravice in potrebe, ki jih upokojenci ponavljamo že vrsto let, vendar politika do zapisanih zahtev in pojasnil ne pristopa po naših pričakovanjih, ki so nujna, ampak jih rešuje po lastni presoji. Moram(o) pa priznati, da so se razmere v popravku in usklajevanju gmotnega položaja upokojencev le izboljšale, čeprav še vedno ostaja dolg preteklih let v višini 3,5 %. Trdno sem prepričan, da bo ta manjko tudi realizirana v okviru izrednega usklajevanja v letu 2021 in 2022. Treba bo vztrajati tudi pri 95. členu ZPIZ-2, da se letni dodatek izplača v dveh razredih. **Naenkrat je prišel v DZ predlog, da se dvigne najnižja pokojnina na 442 EUR po izračunanih življenjskih stroških.** Seveda je odnos do veljavne zakonodaje nesprejemljiv, pa tudi večina poslanskih skupin v DZ se ni pogljobila v »nevarno« interpretacijo 39. člena zakona, ki bi dvignil najnižjo pokojnino za 15 ali 30 let delovne dobe iz 246,45 EUR na 442 EUR, za 40 letno delo pa iz 581,05 EUR na 613 EUR. Torej, razlika bi znašala zgolj 171 EUR! To se, hvala Bogu ni zgodilo tudi z utemeljivjo ZDUS. Prišlo je do manjše korekcije navzgor, prevladal je poslanski razum, kar pa je za polno pokojninsko dobo še vedno premalo. Sicer pa imajo prejemniki nizkih pokojnin možnost socialne podpore pod določenimi pogoji, ker je socialni cenzus 591 EUR. Prijava oziroma vloge pa oddajo na centre za socialno delo.

Glede **Zakona o Nacionalnem Demografskem skladu**, je ZDUS podal številne pripombe, ki pa jih zakonodajalec ni upošteval. Predloga sta bila dva. Predlogi Vlade RS in predlog strank SD in SAB. Nobeden od obeh pa ne izpolnjuje zadostnih kriterijev, da bi ga podprli.

Glede **Zakona o dolgotrajni oskrbi** pa, vse kaže da bo DZ še v tem letu zakon sprejel, besedilo nam je nedostopno, mimo pa lahko že zdaj zatrdimo, da bo vsebinsko nerealen in v praksi težko izvedljiv. Ampak,

pusitmo se presenetiti! Sprejeli smo stališče do predloga **Zakona o debirokratizaciji**. Strinjamo se, da se nekateri postopki poenostavijo! A presenetila nas je socialna kapica, ki v ta zakon ne sodi. **Zakon o debirokratizaciji določa, da bo najvišja osnova za plačilo socialnih prispevkov 6000 EUR bruto. Kako lahko to se sprehajamo iz ene skrajnosti v drugo, sploh ne morem verjeti. Kako pa bomo nadomestili prispevke za ZPIZ in ZZS, ki skupaj znašata cca 140 milijonov EUR? O tem pa niti besedice ali pojasnila!** Od kod pa bo fiskus pobral sredstva, ki postajajo huda problematika obeh blagajni? Seveda ne bo nič z zdravstveno reformo,

ne pokojninsko, saj ima vlada poleg tekočih zahtev in težav še predurmi predsedovanje EU. Menim, da je skrajni čas, da se strokovno lotimo stanovanjskih razmer, ki starejšim predstavljajo hude težave (zamenjave stanovanj, dogradnje, dvigala, rampe in klančine za invalidske vozičke). Veliko študij in predlogov je že nekajkrat predstavil gospod Tomaž Banovac kot zagovornik svetovalne službe, a **težavo predstavljajo denarna sredstva za zaposlitev ene osebe**, ki bi bila nujno potrebna. Nepremičninski stanovanjski sklad, Stanovanjski sklad RS, ter sklad MOL so edini, ki bi lahko tak predlog ZDUS tudi potrdili in ga finančno podprli. Ne morem mimo omenbe **Zelene knjige o staranju**, ki predstavlja dober uvod v kasnejšo Belo knjigo. ZDUS je preko svojih organov odgovoril na 17 pomembnih vprašanj, ki so za našo populacijo v medgeneracijskem pogledu izredno zanimiva, lahko pa si jih preberete tudi na spletni strani ZDUS. Sprejeli smo rebalans finančnega plana za leto 2020, zaradi izpada dividend Hotela Delfin in zmanjšanje sredstev s strani MDDSZ za kulturo, šport in rekreacijo ter druge dejavnosti. Upam, da bomo letos bolj uspešni pri pridobivanju sredstev, da se oživi delovanje PZDU in DU tudi v času epidemije, ki se postopoma umirja.

ZDUS se je s svojimi stališči vključil tudi v **Načrt za okrevanje in odpornost**. To obširno gradivo, ki temelji na reševanju zdravstvenega in socialnega varstva ter dolgotrajne oskrbe s povratnimi in nepovratnimi sredstvi EU, mnenji, stališči in drugimi predlogi, si prav tako lahko preberete na naših spletnih straneh, v skrajšani obliki pa smo jih poslali na SVRIK, ostala ministristva in na vlado RS. Glede **Zakona o inter-**

posledic drugega vala epidemije /PKP?/ se nekateri z izjavo ZDUS niso strinjali, ker smo zagovarjali, da delodajalec lahko odpove delovno pogodbo tistim, ki so dopolnili starost 65 let in imajo najmanj 15 let zavarovalne dobe ali 60 let starosti in 40 let pokojninske dobe brez dokupa. Delodajalec lahko vsakemu delavcu, ki ga potrebuje podajša pogodbo o delovnem razmerju. V ZDUS trdimo, da ne gre za prislino upokojevanje. Ustavno sodišče je ta del začasno zadržalo.

Glede odnosov ZDUS –MZU Osrednje slovenska zveza DU, moram povedati, da smo že imeli mediacijo, ki pa je bila zaradi restriktivnih ukrepov Covid-19 odpovedana. Pred nekaj dnevi smo poslali naš predlog za rešitev »spora« in od MZU je odvisno, ali bo naše smernice reševanja sprejela. Upam, da bo prevladal razum in bo ta problem kmalu urejen in bodo vsa DU in PZDU delovala pod okriljem ZDUS pod enakimi pogoji. Čepljenje proti Covid-19 je med našim članstvom našletelo na zadovoljiv odziv. Počasi se sproščajo mnogi ukrepi, ki so nas zadrževali doma. Tudi nas, saj smo delo usklajevali preko virtualnih povezav in če bo šlo tako naprej, bomo kmalu lahko spet sedli za skupno mizo nasmejani in sproščeni, kot smo bili nekoč. **Povsem na koncu pa bi se zahvalil vsem prostovoljcem in prostovoljcem našega programa Starejši za starejše, ki so v teh zaostrenih razmerah pokazali svojo predanost vsem pomoči potrebnim, in pokazali in dokazali širni Sloveniji, da niso zaman postali prejemniki najvišjega priznanja Evropskega parlamenta Državljan Evrope leta 2017. Hvala vsem!**

Janez Sušnik,
predsednik ZDUS

Zelena knjiga o staranju

Evropska komisija je 27. januarja objavila lani napovedano Zeleno knjigo o staranju, ki je zdaj v 12 tedenski javni obravnavi. Predvidena je široka razprava o izzivih, možnostih in priložnostih, ki jih prinaša daljša doba preživetja in staranje prebivalstva, vpliv na gospodarstvo, finančni položaj, socialne sisteme in socialno povezanost. EU bo tako spoznala ključna vprašanja in podprla potrebne ukrepe in vseh ravneh – nacionalni, regionalni in lokalni. Skozi številna vprašanja, ki jih postavlja v knjigi, bi komisija rada dobila pobude in sugestije, kako in kje lahko s svojim delovanjem vpliva in pomaga sprejeti rešitve, ki bodo utrjevale solidarnost med generacijami ob demografskih spremembah. Vse, kar knjiga omenja, je namenjeno oblikovanju ustrežnejših politik. Naslednji korak Evropske komisije naj bi bila bolj obvezujoča Beta knjiga.

- Knjiga opozarja na pristop vseživljenjskega cikla, kar pomeni, da je staranje odvisno od načina življenja v vseh življenjskih obdobjih. Pri tem se osredotoča na posledice staranja pri posameznikih in v družbi. Ugotavlja, da morajo socialni sistemi, ki varujejo ljudi pred večjimi tveganji, kar zadeva

zdravje, delo, pokojnine in socialno zaščito, iskati ravnovesje med trajnostnimi rešitvami za družbeno blaginjo in krepitev solidarnost ter pravičnost med mladimi in starejšimi. V svojih poglavjih opredeljuje različne vplivne vidike za zagotavljanje dostojnega življenja starejših ljudi ob vzdržnosti celotnih družb in razvojnih možnostih za vse starostne skupine. Digitalizacija se kot rdeča nit pojavlja skozi vsa poglavja.

- Kot temelje navaja zdravo in aktivno staranje, izobraževanje in usposabljanje v perspektivi vseživljenjskega učenja in teritorialne dostopnosti. Govori o tem, da je treba z aktivnostmi in vseživljenjskim izobraževanjem ter učenjem začeti v

- Pozornost je posebej posvečena večjemu izkoriščanju delovnega obdobja življenja. To bi moralo slediti podaljšanju življenjske dobe. Omenja podpirne tehnologije za podaljšanje samostojnega življenja skupaj z elementi digitalnega in zelenega prehoda. Poudarja pomen raziskav, inovacij, različnih podpornih tehnologij, tele aplikacij, biosenzorjev in podobnega, kar naj bi dalo nove priložnosti vsem in tudi povečalo produktivnost. Ukvarja se z vprašanji, kako povečati obseg delovne sile v luči večje produktivnosti, uporabe inovacij in izkoriščanja poslovnih priložnosti ter upoštevanja teritorialnih virov. Za povečanje delovnih možnosti sta

Za povečanje delovnih možnosti starejših oseb in izpostavljenih družbenih skupin (ženske, invalidi, manjšine, migranti) omenja ukrepe, ki jih tudi v Sloveniji v dobrem delu že poznamo: stimulacije za sprejem na delo, prilagoditev dela, pomoč digitalnih tehnologij, davčne spodbude in dostop do financiranja.

otročtvu in nato graditi skozi vsa starostna obdobja do aktivnega staranja in daljše življenjske dobe. Poudarja zdravstvena tveganja, nujno telesno aktivnost, digitalno usposabljanje in pomen teh veščin, dostopnost do pokrivanja

potreb in storitev glede na življenjsko okolje oz. teritorialne značilnosti. Kot posebej pomembno omenja digitalno učenje in usposabljanje otrok in starejših v od centrov odmaknjenih področjih.

rejših oseb in izpostavljenih družbenih skupin – ženske, invalidi, manjšine, migranti – omenja ukrepe, ki jih tudi v Sloveniji v dobrem delu že poznamo: stimulacije za sprejem na delo, prilagoditev dela, pomoč digitalnih tehnologij, davčne spodbude in dostop do financiranja. Omenjena je srebrna ekonomija, vendar bolj z vidika potrošništva. V tem sklopu je pozornost usmerjena tudi v podporo razvoju lokalnih možnosti in povečanje opremljenosti ter dostopnosti do storitev v regijah, kjer se obseg prebivalstva zmanjšuje.

- V sklopu novih priložnosti in izzivov po upokojitvi so pomembne sugestije za boljše preživljanje let, ki so nam dana s podaljšanjem življenjske dobe, medgeneracijske izmenjave znanj in izkušenj, pokojninski sistemi v podporo podaljšanemu življenjskemu ciklu, omejitve, ki omogočajo vzdržnost sistemov in dostojni standard v starosti, vprašanje dohodka, tveganje revščine, ter dodatna pokojninska zavarovanja. Visoka tveganja revščine so med ženskami, invalidi in migranti. Med vzvodi za aktivnost je omejeno tudi prostovoljstvo.
- Spreminjanje pokojninskih sistemov vidi v možnosti, da delovna doba sledi povečevanju življenjske dobe, z ustreznim prilagajanjem upokojitvene starosti, omejitvami predčasnega upokojevanja ter vzpostaviljo splošne pravice do dela, ki presega upokojitveno starost. Pri tem naj bi bile reforme pravične do vseh skupin. Pokojnine za dostojen življenjski standard bi morale biti zago-

tovljene tudi za tiste, ki ne bodo mogli delati dlje. Omenjeni so sistemi socialne pomoči. Kot možnost je omenjeno olajševanje in spodbujanje udeležbe v sistemih dodatnega pokojninskega zavarovanja. Pri urejanju socialnih sistemov je treba upoštevati finančna nihanja, heterogenost in spreminjajoči se položaj gospodarstva. Več ugotovitev je namenjenih avtonomiji in človekovim pravicam starejših, ob sklicevanju na Evropski steber socialnih pravic. Prevladujejo posamezni elementi omejenosti in potrebe po zaščiti – ranljivih, pred zlorabami, kot potrošnikov, v zdravstvenih obravnavah, pred kriminalom, nadlegovanjem in zanemarjanjem.

- Zadnji vsebinski sklop se posveča naraščajočim potrebam starajočega se prebivalstva v zdravstvu, mobilnosti, povezi, teritorialnim razlikam v dostopu do oskrbe in storitev ter izboljšanju dobrega počutja z medgeneracijsko solidarnostjo. Izraža podporo politikam, ki ustvarjajo primerne pogoje za življenje in vključevanje starejših v okolju. Organiziranje družb za staranje prebivalstva mora presegati gospodarska vprašanja in zagotoviti kakovostne, cenovno dostopne storitve. Zdravstvene sisteme in sisteme oskrb v Evropi bremeni vrsta okoliščin, ki jih je epidemija še bolj zaostila. Primanjkuje osebja, omejen domet novih tehnologij, vse manjše so možnosti in zanesljivost neformalnih oskrbovalcev v dolgotrajni oskrbi – predvsem iz družinskega kroga, heterogenost dolgotrajne oskrbe, različni standardi, nizke

plače in slabi delovni pogoji poklicnega osebja.

Kot možne rešitve se omenjajo socialne in tehnološke inovacije, zdravstveno varstvo na daljavo, sodelovanje med strokovnjaki in bolniki, izmenjava izkušenj, pobude za boljši položaj neformalnih oskrbovalcev, predlog direktive za ustrezne minimalne plače, socialna podjetja, vzajemne družbe, vključevanje lokalnega okolja ipd. Spremenjena starostna struktura narekuje tudi nove modele mobilnosti, vlaganja v prometno infrastrukturo, pametna vozila, digitalizacijo prometa, pametne domove oz. e-oskrbo, premagovanje teritorialnih razlik z digitalnimi povezavami in konzultacijami. Knjiga ugotavlja, da so potrebne tudi politike za reševanje socialnih in čustvenih potreb, kot sta varnost in socialna interakcija. Predstavljene so ideje za različne oblike povezovanja, ustvarjanje možnosti izmenjave spretnosti in znanj ter oblike alternativnega, skupinskega bivanja.

Razpravo o Zeleni knjigi smo organizirali tudi v ZDUS. Naš Strokovni svet, komisije in delovne skupine pripravljajo pripombe in predloge, ki jih bomo posredovali predlagateljem. V prvi obravnavi pa smo ugotovili, da vsebino knjige podiramo, saj kaže na prave izzive, smeri delovanja in bodočega razvoja.

Več informacij na spletišču: https://ec.europa.eu/slovenia/news/green-paper-on-aging_sl

Povzetek pripravila Jožica Puhar, podpredsednica

3. redna seja Komisije za pokojninsko politiko

V spletnem okolju Zoom je konec januarja potekala 3. redna seja Komisije za pokojninsko politiko, ki jo je vodila predsednica, Nežka Ivanetič. Seji sta prisostvovali tudi obe podpredsednici ZDUS Jožica Puhar in Vera Pečnik, pa tudi predsednik ZDUS Janez Sušnik.

Predsednica Ivanetičeva je pozdravila prisotne, ugotovila sklepčnost in predlagala potrditev 6. točk dnevnega reda, na katere udeleženci niso imeli pripomb. Predsednica je razložila, da bo pripravljena dopolnitev Poslovnika o delu organov in delovnih teles ZDUS v smeri, da bo v primeru nedoločene glasovanja pri odločitvi lahko prevladal glas predsednika, zato se sklep v tem delu lahko smatra kot realiziran. Dodala je, da so člani Komisije z gradivom prejeli tudi predlog programa za leto 2021, iz katerega izhaja, da bi nadaljevali z nerealizirano vsebino iz preteklega leta in sprotno reševali problematiko, ki se bo pojavljala. Milan Tepej je izpostavil urejanje vdovskih pokojnin in predlagal, da se ga dopolni s predlogom za uskladitev dela vdovske pokojnine s 15 % na 25 %.

Janez Sušnik je izpostavil pomembnost izplačila letnega dodatka po 95. členu sistemskega zakona ZPIZ-2, ki določa izplačilo v dveh razredih. Po njegovem mnenju naj bi se letni dodatek izplačeval v največ treh razredih.

Silva Koželj je dodala, da ravno ta dan (21. 1. 2021) poteka izredna seja sveta ZPIZ na temo teh dveh členov PKP7.

Nežka Ivanetič je predstavila stališče

Nežka Ivanetič, predsednica KPP JPP

ZDUS, da se tem določilom ne nasprotuje in da ZDUS podpira stališče, da ima tudi delodajalec besedo pri takem upokojevanju, je pa bil izpostavljen komentar na višino odpravin, ki so ponekod zelo visoke. Podatki direktorja ZPIZ pa kažejo, da ne bo množičnega upokojevanja na podlagi teh določil.

Nežka Ivanetič se je strinjala, da večina delodajalcev nima nič proti sočasni upokojitvi in zavarovanju, a le za tiste, s katerimi se delodajalec strinja, in da soglasje za nadaljevanje delovnega razmerja.

Jožica Puhar je glede sklepov na splošno vprašala, če ima komisija pripravljene smernice za posredovanje informacij, ali jih je potrebno določiti s sklepi, predsednica pa ji je odgovorila, da je doslej veljala praksa, da je bilo vodstvo ZDUS tisto, ki je predloge posredovalo v nadaljnjo obravnavo.

Jože Bregant je dodal, da je treba sklepe posredovati in še naprej sodelovati s koalicio. Se mu pa zdi zelo nenavadno, da so bile s 1. 1. 2013 ukinjene invalidnine in je pričakoval, da bo to področje urejeno z novim seznamom telesnih okvar, da bi upravičenci svoje pravice lahko uveljavljali.

Nežka Ivanetič je dodala, da v novem zakonu ni več določila, da bi se doba štela tudi po letu 2012, kar mnoge postavlja v neenakopraven položaj. Prvzaprav so ostali brez vplačanih sredstev, kot tudi pokojninske dobe, ki so jo plačevali. Danes ni več predpisa, ki bi vplačane prispevke vrnil ali pa jih upošteval v pokojninsko dobo.

Komisija se je seznanila tudi z oddanimi pripombami na Zakon o izplačilu neizplačanega dodatka za pomoč in postržbo, je pa opozorila, da se morajo prednostno reševati vprašanja za izboljšanje gmotnega položaja upokojenecov, zato je vodstvo ZDUS stališča in predloge komisije poslalo v nadaljnje odločanje Vladi RS.

Komisija je ob koncu seje sprejela še sklep, da ZDUS zahteva spremembo in dopolnitev Zakona o PIZ, da se pri priznanju in odmeri pokojnine osebami, ki so vplačevale prispevke za prostovoljno zavarovanje tudi po letu 2012, sledi po principu upoštevanja pokojninske dobe brez dokupa do 31. 12. 2012. Vodstvo bo stališča in predloge posredovalo organom odločanja na vladi RS do 30. aprila 2021.

Toni Krčan, foto U. Bojkovac

stanovsko organizacijo Društvo upokojencev Ravne na Koroškem, takrat še kot sindikalno podružnico. V tem času se je v društvu zvrstilo šestnajst predsednikov, prvi pa je bil gospod Ivan Verčko. Za uvid, kako potrebne so bile take organizacije, se moramo vrniti v čase po vojni. Ravne so bile takrat še Trg Guštarj z malo trgovinami in še tiste so bile slabo založene, še posebej s prehranskimi artikli. Kruh v pekarnah, meso v mesnicah, mleko pri kmetih in v razdejevalnicah. Dolga pot je za nami. Začetek je bil predvsem v obliki pomoči upokojencem s kurjavo, ozimnico, tudi z oblačili, še posebej tistim, ki sami niso mogli poskrbeti za sebe. Za vse to je še dolgo, skupaj z vodstvom upokojencev, skrbel na Ravnah fabriški sindikat. Danes je seveda vse drugače. Ozimnice skoraj ne potrebujemo, saj vse dobimo v številnih trgovinah ali na tržnici. Oblike pomoči in želje so drugačne, veliko je dejavnosti, ki jih ima društvo. Danes je za vse, ki se želijo vključiti in sodelovati na športnem, kulturnem in družabnem področju poskrbljeno, tako da lahko vsak najde kaj zase in s tem poskrbi za svoje zdravje in za družabni utrip v kraju. Kot rdeča nit pa je vseskozi skrb za socialo. To je delo komisije za socialo in stanovanjske zadeve. V društvu smo že pred desetletjem pristopili k projektu Starejši za starejše, to je državni projekt, in Mlajši za starejše, to je projekt Občine Ravne. Oba projekta pa sta namenjena starejšim, osamljenim, kako njim pomagati in kakšno pomoč želijo, potrebujejo. Lansko leto je občina omogočila tudi prevoze za starejše. Za ta namen se je povezala s Prostoferjem, vzela v najem električni avto, s katerim prevažamo starejše za njihove potrebe. Poskrbljeno je tudi za pomoč invalidom. Za to je namenjen avto z rampo za invalide, ki so na vozčku. Vse prevoze opravljajo vozniki prostovoljci, upokojenci. V društvu je trenutno dvanajst voznikov. Za vsa koordinacijo skrbimo in delamo v društvu. Veliko dogodkov se je zvrstilo v teh letih z namenom, kako prislunhiti sočloveku, mu omogočiti in ga tudi razveseliti, da bo njegova pot skozi jesen življenja lažja in lepša. V tretjem življenjskem obdobju je še posebej pomembna telesna aktivnost, zato imamo v društvu veliko športnih dejavnosti, ki jih uspešno vodijo predsedniki sekcij. Športniki aktivno vadijo in tekmujejo na pokrajinskih in

--

državnih tekmovanjih, kjer dosegajo lepe rezultate. Na kulturnem področju so dejavne pevke, likovniki in literati. Imeli smo dva pevška zbora, moški se je razšel, kakor tudi fotograf. Likovniki razstavljajo svoja dela na vsakoletni razstavi v oktobru v počastitev krajevnega praznika mesta Ravne. V vsakoletnem programu so tudi izleti in razna društva, ki jih zaključimo s Štefanovim plesom 26. 12. ob koncu leta. V tem obdobju je društvo organiziralo več razstav ročnih del, zvrstilo se je kar nekaj tečajev računalništva, jezikovnih tečajev, nemškega in angleškega jezika. V vsakoletnem programu so bila tudi razna predavanja. Enkrat letno pa delavci zdravstvene-ga doma poskrbijo za merjenje krvnega tlaka in krvnih vrednosti članov društva. Pred šestimi leti je bil na pobudo gospe Marjane Kamnik ustanovljen Koroški medgeneracijski center KMC, njegovi ustanovitelji so Občina Ravne, Dom starejših občanov Črneče in DU Ravne. Takrat se je kar nekaj dejavnosti preneslo v center, predvsem tiste, ki se lahko opravljajo znotraj prostorov. Stavba, v katerih so prostori društva, je bila zgrajena pred dobrih tridesetimi leti in potrebno je bilo zamenjati okna, stopnišče pri vhodu je dobilo novo podobo, letos pa smo obnovili sanitarije.

Klubske prostori in restavracija niso bili vpisani v zemljiško knjigo kot last društva. Po treh letih obiska in razprav na sodišču je bilo dokazano, da so prostori naša last. Oktobra 2018 je bilo na višjem sodišču v Mariboru potrjeno, da so upokojenci to, kar so zgradili, tudi plačali in ostali lastniki na svojem. Hvala tudi gospe Imi Pavlinič Krebs, ki je zastopala društvo, da se je končala pravda v korist upokojencev. Jubilej društva smo želeli obeležiti z javno prireditvijo, tako kot je to bilo v navadi do zdaj, ter kraju in ljudem predstaviti naše delo. Žal, so ukrepi NIJZ vse naše dejavnosti postavili na glavo. Srčno upam, da se bo tudi to obdobje končalo in da bomo lahko nadaljevali svoje delo in življenje tako, kot si želimo. Ob tej priliki se zahvaljujem vsem, nikogar ne bom imenoval, ker bi lahko koga pozabil. Sodelavcem, članom Upravnega in gospodarskega odbora, predsednikom komisij in vodjem sekcij za vsa pomoč in delo, kajti brez njih ne bi bilo vseh teh aktivnosti, ki jih v društvu imamo. Hvala tudi Občini Ravne za dobro sodelovanje in pomoč, prav tako pa tudi vsem, ki imajo razumevanje in poslušajo za starejše.

Jože Prednik, foto Željko Kijajič

Učim se vse življenje, torej sem

Andragoški center Slovenije je že 25. leto organiziral Tedne vseživljenjskega učenja po vsej Sloveniji. Pod njihovim okriljem in koordinatorskim Ljudske univerze Ravne na Koroškem smo tudi v Društvu upokojencev Dravograd letos pristopili in organizirali dan odprtih vrat kot naš osrednji dogodek na festivalu vseživljenjskega učenja. Izbrali smo si temo Učim se vse življenje, torej sem.

Naš namen je bil seznaniti in privabiti člane in druge starejše iz občine Dravograd v učne skupine, ki že šesto leto delujejo v našem društvu. Pomen delovanja učnih skupin je za naš kraj velikega pomena, saj nimamo ljudske univerze ali druge vzgojno-izobraževalne ustanove, ki bi se ukvarjala z izobraževanjem starejših. Naš dogodek z naslovom Učim se vse življenje, torej sem se je odvijal 17. septembra v Mladinskem centru. Na njem so mentorji in udeleženci učnih skupin predstavili delo v skupini in povabili starejše, naj se pridružijo. Letos se lahko starejši, ki skrbijo za svoj mentalni in socialni položaj, vključijo v naslednje učne skupine: angleščino, nemščino, kaligrafijo, bralno skupino, miselne delavnice, plesna doživetja, ročna dela, pevski zbor, na izbiro imajo tudi veliko športnih skupin.

ročni deli smo srečanje obogatili z bogatim kulturnim programom, ki ga je izvedla naša bračna sekcija, s podelitvijo zahval za prizadevano delo in za prizadevano delo v društvu, ter s prisrčnimi pozdravi vabljenih gostov. Pripravili smo bogat srečev in nenazadnje ponudili slastno hrano, za nas so jo skuhal priznani lokalni kuharji. Manjkalo ni niti sladice in seveda rujne karpiljice. Razšli smo se v prijetnem vzdušju, z misljo in željo, da bo naslednje leto še bolj veselo in razposajeno in da bi se zdravstvena situacija povsod izboljšala. Objubili smo si, da bomo delali na tem, da bomo OSTALI ZDRAVI! Čudeži obstajajo! Le verjeti je treba vanje! Naj se čudež zdravlja in miru zgodi v novem letu.

Besedilo in foto, DU Brestanica

ZGORNJE PODRAVJE

Ko bi lahko čas zavrteli naprej ...
Klub upokojenih delavcev Ministrstva za notranje zadeve Maksa Perca Maribor združuje okoli 250 članic in članov, ki so svojo aktivno delovno dobo preživel v organih za notranje zadeve. Skupne interese uresničujejo ob krepitvi

tradicije in pozitivnega odnosa do dela organov za notranje zadeve ter skozi širjenje varnostne kulture. Zadnja leta so imeli v klubu zelo živahen tempo dejavnosti. Tako so si tudi ob vstopu v leto 2020 zaželeli veliko sreče in zdravia ter pričeli z uresničevanjem zastavljenega programa dela.

V začetku februarja so organizirali turnir v bowlingu, konec istega meseca izvedli zbor članstva in ob mednarodnem dnevu žena organizirali prireditev v zahvalo članicam. In potem so njihovo dejavnost tako nepričakovano in z vso silovitostjo preprečili protikoronski ukrepi. Živahno klubsko delo se je v celoti ustavilo. Zaradi ukrepov za zajezitev širjenja koronavirusa so ostali "ujeti" doma. Res je, da je doma najlepše, a to takrat, ko se lahko domov vrataš, sedaj pa jih domači zidovi že omejujejo. Življenje članov se tako odvija za štirimi stenami njihovih hiš oziroma stanovanj. Čeprav majhen, pa vendar v teh korona časih najbolj varen pristan. Posledice tega nevidnega sovražnika jih zlahka prepičajo, da ne zapuščajo svojega domovanja. Toda vseeno še kako pogrešajo družjenje, izlete, predavanja, športna tekmovanja. Starje v mesecu juniju jim je omogočilo, da so se udeležili šahovskega turnirja in v mesecu avgustu organizirali še tekmovanje v ribolovu. In potem je prišel drugi še intenzivnejši korona val.

Toda ne glede na to, so se bolj kot kdaj koli pomladili in postali enaki mladi generaciji. Računalnik in telefon sta tudi za njih postala tako rekoč nepogrešljiva. Od osebnih so prešli na virtualna srečanja. Člani kluba imajo sedaj le še virtualne prijatelje. In ti znajo poskrbeti tudi za pregarjanje dolgega časa in dobro voljo z izmenjavo zanimive, poučne pa tudi razvedrilne elektronske pošte. Za televizijski sprejemnik pa že rečejo: "bog ne daj, da bi ocrnil televizor", saj jim, poleg dnevnega časopisa Večer, ostaja edini glasovni vir informacij.

Najbolj si želijo, da bi ostali zdravi. Zadovoljni so, da imajo oporo tudi med člani svojega kluba. Člani res mislijo drug na drugega in si po potrebi v okviru možnosti tudi pomagajo. Ostajajo pa še naprej aktivni, saj samostojno ali pa v krogu svojih najbližjih vzdržujejo svojo psihično in fizično kondicijo, ki jim bo pomagala, da bodo lažje premagovali dneve, tedne in morda mesece korona krize, ki so pred nami. Čeprav še ne vidijo konca izvajanja nujnih ukrepov, ostajajo optimistični, saj se zavedajo, da bo tudi to enkrat minilo! In ko bodo lahko znova mimo in varno zadhal, bodo s srečanja in dejavnostmi kluba nadaljevali. Življenje jim v teh dneh res teče počasneje, a vseeno ostajajo narazen, da bodo lahko čim prej spet skupaj. Zato ostajajo doma!

Besedilo in foto, Mirko Ploj

Člani DU Maksa Perca iz Maribora

Vir: Revija ZDUS Plus, št. 12/2020 in 1/2021, https://zdus-zveza.si/wp-content/uploads/2021/02/ZDUS_plus_dec_jan_2020_2021_12_1.pdf

Ukrepi:

- Predavanja prostovoljcem, širši javnosti in okrogle mize

V njih posvečamo posebno pozornost sprejemanju invalidov kot enakovrenih in enakopravnih članov družbe ter ustrezni komunikaciji. Pri tem opozarjamo na stereotipe in predsodke, ki jih posamezniki še vedno gojijo v odnosu do invalidov.

- Konkretna pomoč invalidom na njihovih domovih

Prosotovoljce programa Starejši za starejše spodbujamo, da nudijo laično pomoč starejšim invalidom in jih spremljajo npr. na sprehode, k zdravniku, slepim in slabovidnim berejo ipd.

- Informativno gradivo

ZDUS ni izdal nobenega namenskega informativnega gradiva, vendar pa člane in širšo javnost redno informirami preko revije ZDUS Plus, spletne strani in družbenih medijev o ustreznem odnosu do starejših invalidov. Člani invalide tako tudi informiramo o njihovih pravicah, dolžnostih in možnostih na vseh področjih njihovega življenja. Po potrebi jim tudi pomagamo pri uveljavljanju teh pravic. V letu 2021 smo zaznali večje povpraševanje pri informacijah in pravicah na podlagi evropske kartice invalidov, tako da smo članom svetovali na kakšen način jo pridobijo in kakšne ugodnosti jim le ta nudi.

Cilj 13, ukrep 1, 5, 7, 8, 9, 10

Staranje z invalidnostjo

- 13.1 – V ZDUS se združujemo starejši in tudi invalidi, zato so nam naše pravice in dostojanstvo zelo pomembna vrednota. Vnašamo jih tako v naša izobraževanja za člane (seminarji, delavnice, predavanja) kot za širšo javnost. Z ustrežno vsebino in lastnim zgledom si prizadevamo premagovati predsodke in stereotipe, ki se pojavljajo v javnosti.
- 13.5 - Ta ukrep skušamo uresničevati z dajanjem pripomb in zahtev za izboljšanje gmotnega položaja tudi starejših invalidov. Tako je bil na podlagi naših pobud v aprilu 2021 sprejet ZPIZ-2I, ki je med drugim 11 tisočim invalidskemu upokojencem določil višjo zagotovljeno invalidsko pokojnino in sicer se le-ta od 1.5.2021 dalje odmeri najmanj v višini 41 % od najnižje pokojninske osnove, kar zneso 388,00 EUR. Zagotovljena starostna pokojnina za 40 let pokojninske dobe pa se s 1.5.2021 iz obstoječih 581,00 EUR zviša na 620,00 EUR.

ZDUS je na podlagi sklepov Komisije za pokojninske in invalidske zadeve seznanjal razne organe in med drugim tudi ministra za finance g. Andreja Širclja, ki se je udeležil seje komisije v maju 2021, in tudi o drugi invalidski problematiki:

Predlagalo se je, da se zavarovancem, ki prejemajo invalidsko nadomestilo odmerjeno po ZPIZ, ob izpolnitvi pogojev za starostno upokojitev in bi jim bila odmerjena pokojnina nižja od invalidskega nadomestila, izplačuje pokojnina v višini nadomestila odmerjenega po ZPIZ, ali pa imajo pravico do tega nadomestila doživljenjsko, kot upravičenci nadomestil, ki imajo manj kot 15 let delovne dobe.

Zahtevalo se je valorizacijo dodatka za pomoč in postrežbo ter dodatka za telesno okvaro tako, kot so se uskladile pokojnine in nadomestila in pa ponovna uvedba pravice do invalidnine za novo nastalo telesno okvaro pod pogoji, ki so veljali do konca leta 2012.

Pristojno Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je v začetku julija 2021 vse tri predloge ZDUS zavrnilo z obširno obrazložitvijo in navedbo

razlogov, zakaj se navedene pobude oz. predlogi ZDUS ne morejo priznati z zakonom. Kljub drugačnemu stališču prisotnega ministrstva, MDDSZ, je bil čez en teden - 13.7.2021, sprejet ZPIZ-2J, ki določa, da imajo upokojenci in zavarovanci ob izpolnjevanju zakonskih pogojev pokojninske dobe (eno tretjino delovnih let kritih s pokojninsko dobo), pravico do invalidnine za telesno okvaro nastalo v času zavarovanja ali prejemanje pokojnine po 1.1.2013. Telesna okvara se do sprejetja novega seznama telesnih okvar ocenjuje po veljavnem Samoupravnem sporazumu o seznamu telesnih okvar iz leta 1983. Skratka besedilo ZPIZ-2J je skoraj identično besedilu, ki ga je predlagala predstavnica ZDUS – predsednica Komisije za pokojninske in invalidske zadeve na seji Odbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide.

Glede na to, da se zneski dodatka za pomoč in postrežbo in invalidnine za telesno okvaro priznane do 31.12.2012 od 1.1.2013 dalje niso valorizirali (razen v letu 2019 in to na pobudo ZDUS), smo neštetokrat dajali pobudo za valorizacije le-teh. Po 9 letih dajanja pobud, je bil pred dnevi, s 84 glasovi poslancev, sprejet zakon o valorizaciji invalidnin za telesno okvaro in dodatka za pomoč in postrežbo.

- 13.7 - Tega ukrepa ZDUS ne more izvajati, ker za to nimamo zakonske ali druge ustrezne podlage, še manj pa finančne in kadrovske zmožnosti.
- 13.8 - Prostovoljstvo je temeljna oblika delovanja članstva v ZDUS. V ZDUS vključujemo v delo osebo, ki ima status invalida, prav tako pa v naših organih in delovnih skupinah omogočamo enakovredno sodelovanje in udejstvovanje članov s statusom invalida. Društva upokojencev imajo na lokalni ravni poverjenike, ki letno večkrat obišejo člane na njihovih domovi – tudi starejše invalide, in jim po potrebi nudijo ali organizirajo storitve ali pomoč. To se izvaja tudi v programu Starejši za starejše. V obeh delovanjih spodbujamo medgeneracijsko povezovanje in sodelovanje, bodisi v družinskih okoljih in tudi širše – npr. sodelovanje društev in šol, medgeneracijski centri ipd. Nekatera društva ali pokrajinske zveze se poslužujejo tudi drugih oblik delovanja, ne le prostovoljskih – npr. zaposlovanje preko javnih del ali redno zaposlovanje. Na področju spodbujanja medgeneracijskega sodelovanja ZDUS deluje dobro že vrsto let, posebej pa zadnja leta, ko skupne interese starejših in mladih zagovarjamo v okviru Medgeneracijske koalicije Slovenije – MeKoS, katere člani so še Dijaška organizacija Slovenije, Študentska organizacija Slovenije in Mladinski svet Slovenije. V okviru MeKoS se odločevalce naslavlja po vprašanih vezanih na našo skupno, medgeneracijsko problematiko. Prav tako pa skupaj organiziramo različne dogodke – npr. Dnevi medgeneracijskega sožitja, spletne medgeneracijske kavarne ipd. Spodbujamo pa tudi medgeneracijsko sodelovanje na lokalni ravni, in sicer v smislu povezovanja društev upokojencev in medgeneracijskih centrov, kjer si predstavniki različnih generacij med seboj delijo izkušnje in znanja. Društva upokojencev so v posameznih primerih tudi (so)ustanovitelji takih centrov.

- 13.9 – ZDUS sodeluje z organizacijami, ki zastopajo interese starejših in starejših invalidov. Konkretno se povezujemo z različnimi invalidskimi organizacijami, patronažno službo, centri za socialno delo, zavodi za oskrbo na domu in drugimi sorodnimi službami na lokalnem nivoju, npr. Rdeči križ, Karitas idr.
- 13.10 – Pravnega varstva starejšim in starejšim invalidom v ZDUS žal ne moremo zagotavljati ali ga izvajati, ker zato nimamo kadrovskih in finančnih virov.

Sklepa misel

V ZDUS se zavedamo starostne in invalidske problematike in sledimo ciljem Akcijskega programa za invalide kolikor je le mogoče. Zagovarjamo in terjamo spoštovanje pravic slehernega človeka, tako na področju enakovredne in enakopravne obravnave, destigmatizacije, kot tudi skrbi za izboljšanje gmotnega položaja, prilagoditev bivalnih kapacitet idr.

Pripravili:

Nežka Ivanetič, predsednica Komisije za pokojninske in invalidske zadeve
Nika Antolašič, tajnik ZDUS

Janez Sušnik
Predsednik ZDUS

Poslano po e-pošti:

gp.mddsz@gov.si

sasa.mlakar@gov.si

irssv@siol.net

matej.ledinek@guest.arnes.si